

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering : februari 2022

Zaaknummer : 277158

Onderwerp: : Deelname Ontwikkelfonds Energiecoöperaties

De raad wordt voorgesteld

1. Deel te nemen aan het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties voor coöperatieve duurzame energieopwekking.

Aanleiding

Het Akkoord van Groenlo wil naast het milieudoel ook een economische impuls aan de regio geven. Zo zou een deel van de winsten van de energieproductie in de Achterhoek moeten blijven. Ook is de verwachting dat het draagvlak voor duurzame energieopwekking groter is als de baten lokaal terecht komen. Dit laatste kan gerealiseerd worden door volledig of een hoge mate van participatie van burgers bij projecten voor het opwekken van duurzame energie. Onze inwoners investeren dan zelf in lokale duurzame energieprojecten en profiteren van de opbrengsten hiervan. Er zijn lokale energiecoöperaties die zelf duurzame energieprojecten opzetten. Die beweging is, in onze gemeente, nu (nog) relatief klein. Een belangrijk obstakel voor het realiseren van duurzame energieprojecten door lokale groepen is de financiering van projecten door lokale groepen in de plan- en ontwikkelfase. Een ontwikkelfonds probeert dit knelpunt op te lossen en zo initiatieven (mede) aan te jagen. En mogelijk kan het pas ontstane burgerinitiatief (BEOIJ) hierin ook een rol oppakken. De eerste oriënterende gesprekken hierover zijn zeer constructief.

Terugblik: onderzoek door Rebel energy

In 2017 hebben een aantal Achterhoekse gemeenten een studie laten uitvoeren naar een ontwikkelfonds dat het knelpunt van de financiering voor lokale groepen en de wens om te komen tot meer lokale participatie en duurzame energie opwek projecten moet oplossen. "Rebel energy" heeft dit onderzoek uitgevoerd. De vorm en de voorwaarden van een dergelijk fonds zijn in grote lijnen onderzocht.

Het realiseren van een ontwikkelfonds voor duurzame energieopwekking heeft als doel om lokale coöperatieve projecten te ondersteunen met een geldlening in de eerste fasen van hun projecten. Reguliere geldverstrekkers voorzien daar nu niet in. Zo moet het fonds leiden tot een substantiële bijdrage aan de ambitie energieneutraal te worden.

Deelname aan het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties

Op basis van het Rebel rapport hebben 5 gemeenten besloten verder te gaan met de ontwikkeling van dit fonds: Oost Gelre, Bronckhorst, Winterswijk, Montferland en Doetinchem. Gemeenten Berkelland en Aalten hebben aangegeven niet mee te willen doen met dit fonds. Gemeente Oude IJsselstreek heeft destijds aangegeven interesse te hebben in een dergelijk fonds maar heeft toen nog geen besluit genomen.

Tijdens de ontwikkeling bleek dat er een landelijk fonds van Energie Samen (de landelijke koepel van energiecoöperaties) en het Groenfonds in ontwikkeling is: het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties. Dit mede n.a.v. het

Rebel onderzoek. Aansluiting van (een gezamenlijke groep) Achterhoekse gemeenten bij het landelijke ontwikkelfonds is mogelijk en levert tevens voordelen op voor de gemeenten.

Het besluit om deel te nemen ligt nu voor. De gemeenteraad heeft de benodigde financiering (als een resolverende investering) van € 1,2 miljoen in de meerjarenbegroting (2019-2023) opgenomen (onder de noemer lokaal energiefonds nr. 70830004).

Het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties heeft minder risico

Het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties is ondergebracht bij Energie Samen (de landelijke koepel van energiecoöperaties) en het Groenfonds. Het Rijk draagt 10 miljoen euro aan dit fonds bij. Vanuit de rijksbijdrage worden de eerste risico's gedragen, de zogenaamde 'first loss'. Hierdoor wordt het ingelegde budget vanuit de deelnemende gemeenten en provincies (in eerste instantie) niet aangesproken.

Het risico is dat de initiatiefnemers hun verplichtingen niet kunnen nakomen en dat daardoor een gedeelte van de vordering oninbaar is. In dat geval komt de oninbare vordering ten laste van het sub-tegoed van het fonds. Deze eerste verliezen (first loss) worden voor rekening genomen van het door het Rijk (ministerie van EZK) ingelegde budget. Daarnaast zorgen succesvolle projecten ervoor dat de middelen groeien, dit door de opslag per fase over de lening.

Organisatie Ontwikkelfonds Energiecoöperaties

Het fondsbeheer ligt bij het Groenfonds en deze verleent de geldleningen aan de Fondsmanager. Het fondsmanagement ligt bij Energie Samen. Ook op het niveau van de Achterhoek moeten er een aantal taken worden belegd. De (samenwerkende) coöperaties in de regio zijn zelf verantwoordelijk voor totstandkoming en evaluatie van goede aanvragen. Hiervoor moet een projectbureau worden aangesteld. Dit bureau ondersteunt energiecoöperaties bij het ontwikkelen van projecten. Iedere aanvraag wordt uiteindelijk getoetst op de haalbaarheid en prioritering van aanvragen, voordat deze aan Energie Samen worden voorgelegd.

Het idee is om dit projectbureau bij Agem onder te brengen. Deze is verantwoordelijk voor de organisatie rondom het bepalen van lokale prioriteiten, samen met de Achterhoekse coöperaties en het bieden van ondersteuning aan de coöperaties. Zij zijn nauw betrokken bij coöperatieve projecten in de Achterhoek en kennen deze goed.

De regiocoördinator komt ook onder Agem te vallen. Om een goede afweging te kunnen maken van ingediende aanvragen, toetsen twee regiocoördinatoren een aanvraag. Eén coördinator is van de eigen regio en een coördinator uit een andere regio/provincie. Zo wordt geborgd dat de afweging zuiver op de inhoud en vooraf bepaalde prioriteiten wordt genomen. Een uitwerking van hoe deze regionale organisatie eruit kan zien staat in de bijlage 2: processchema's Ontwikkelfonds Energiecoöperaties.

De kosten van de werkzaamheden van het projectbureau en de regiocoördinator komen ten laste van het fonds. De aanvrager houdt in zijn begroting hiermee rekening. De gemeenten leggen hier dus geen apart budget voor in.

Het fonds is al actief

Vier provincies (Zuid-Holland, Drenthe, Utrecht en Limburg) nemen nu deel aan dit fonds. Er is ruimte voor meer provincies, maar ook voor aparte regio's, zoals De Achterhoek. De voorwaarden van het fonds zijn beschreven in de fondsdocumentatie (zie bijlage 1). Provincie Gelderland heeft aangegeven vooralsnog niet te willen deelnemen, omdat zij al eigen fondsen hebben, onder andere via OostNL. Deze fondsen voorzien echter niet voldoende in de behoefte van financiering in de beginfase van lokale projecten. Het ontwikkelfonds loopt in principe tot 2039. Het fonds is sinds juli 2021 actief. Op dit moment zijn er al 8 projecten gehonoreerd en 12 aanvragen in behandeling. Dat maakt duidelijk is dat er behoefte is aan dit fonds.

Wat wordt met beslissing bereikt

Deelname aan het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties ter stimulering van opwek duurzame energie door lokale coöperaties draagt bij aan de realisatie van onze doelstellingen. We werken aan een energieneutrale gemeente volgens onze ambities die mede volgen uit het Akkoord van Groenlo en we stimuleren de ontwikkeling van energiecoöperaties in de gemeente waardoor bewoners betrokken worden bij en kunnen meeprofiteren van duurzame energie opwek

Argumenten om in te stemmen met voorgestelde beslissing(en)

1.1 Het landelijk ontwikkelfonds heft het obstakel van de financiering van duurzame energieprojecten door lokale energiecoöperaties grotendeels op.

Participatie en lokaal eigendom vinden we, als gemeente, belangrijk. Zo worden inwoners betrokken bij de energietransitie en komen de baten meer bij onze inwoners terecht. Realisatie van duurzame energie opwek projecten wordt met het fonds eenvoudiger voor lokale partijen. Het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties voldoet hiermee aan het doel dat we voor ogen hebben. Ook in onze gemeente is behoefte om in de eerste fasen van planontwikkeling initiatieven te ondersteunen met een lening.

Sinds de start van het ontwikkelfonds in juli 2021 is er aan 8 projecten financiering verstrekt en zitten er op dit moment nog 12 aanvragen in de beoordelingsfase.

1.2 Het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties heeft gunstige voorwaarden.

Het ontwikkelfonds is een revolverend fonds dat doorloopt tot 2039. Leningen met risico-opslag worden in een periode van tussen de 4 en 7 jaar afgelost. Daardoor vloeien de middelen weer terug in het fonds. Doordat het eerste risico van het niet doorgaan van projecten, bij het Rijk ligt, kunnen gemeenten meerdere keren hun geld inleggen in projecten. Indien het aandeel van het Rijk toch slinkt kunnen gemeenten op tijd bepalen met het fonds te stoppen, zonder dat hun inleg niet meer terugkomt. Mocht het landelijk ontwikkelfonds in onze regio erg succesvol zijn dan is bijstorten ook mogelijk. De belangrijkste kenmerken van het fonds zijn:

- Als Achterhoek leggen we in eerste instantie maximaal 2 miljoen in (door waarschijnlijk 6 regiogemeenten). De eerste € 500.000,- hiervan wordt verdubbeld door het Rijk. De gelden daarboven worden met 50% aangevuld. 2 miljoen euro inleggen betekent dus dat er 3,25 miljoen budget beschikbaar is voor projecten in de Achterhoek.
- Gezien de hoogte van het ingelegde budget door het Rijk en het feit dat zij de eerste verliezen van projecten die niet doorgaan voor haar rekening neemt, is de kans beperkt dat hiervoor het ingelegde geld van de Achterhoekse gemeenten voor aangesproken wordt.
- Het fonds ondersteunt lokale energiecoöperaties bij de realisatie van de projecten.
- het fondsbeheer wordt gedaan door een externe partij die hierin gespecialiseerd is (groenfonds & energie samen)
- de regio beoordeeld de plannen samen met 1 andere regio. Dit om inhoudelijke beoordeling te borgen.
- Een groot deel van de fondsmanagementkosten wordt gedekt vanuit de Rijksbijdrage.

1.3 Dit fonds is de juiste invulling van het bedrag dat hiervoor is opgenomen in de meerjarenbegroting.

De gemeente Oude IJsselstreek heeft in al 2019 een krediet opgenomen in de meerjarenbegroting onder de noemer lokaal energiefonds (nr. 70830004). Het gaat om een bedrag van € 1,2 mln. De zoektocht naar de realisatie van het fonds heeft tijd gekost. De eerste bijdrage aan het ontwikkelfonds is lager geworden dan in eerste instantie is ingeschat. We gaan uit van een initiële bijdrage van maximaal € 500.000, mogelijk minder. Dit is afhankelijk hoeveel gemeenten in de regio meedoen en een eventuele extra toelage van het rijk. Nu er een duidelijk uitgewerkt voorstel voor een ontwikkelfonds ligt kan de gemeenteraad de gelden vrijgeven. Van het initiale investeringsbudget van € 1.2 miljoen blijft er € 700.000 beschikbaar voor andere initiatieven die de opwek van duurzame energie in de gemeente aanjagen.

Kanttekeningen

a) Er is altijd een financiële risico bij de deelname aan een fonds

Het financieel risico van onze inleg in het landelijk ontwikkelfonds is gemiddeld. Het fonds is revolverend, maar het is nooit zeker dat het gehele bedrag terugkomt. Niet alle initiatieven zullen kansrijk zijn. Om het risico te verlagen wordt bij initiatieven gefaseerd gewerkt met een opslag per geleend bedrag. Zo zullen succesvolle initiatieven het geleende bedrag inclusief opslag terugbetalen.

Daarnaast vangt het Rijk (ministerie van EZK) de eerste financiële risico's van eventuele niet-terugbetaling van de leningen op. Dit wordt vergoed uit de inleg vanuit het rijk in het deelfonds voor de Achterhoek. De eerste € 500.000,- inleg door Achterhoekse gemeenten wordt verdubbeld door het Rijk. Alles daarboven worden met 50% aangevuld. Als er maximaal 2 miljoen euro ingelegd wordt betekent dat er 3,25 miljoen budget beschikbaar is voor projecten in de Achterhoek. Voor het vergoeden van de *first loss* is 1,25 miljoen euro beschikbaar.

b) Het is niet zeker dat dit fonds meer lokale coöperatieve initiatieven voor de opwekking van duurzame energie gaat opleveren

Er is een behoeftepeiling gedaan onder lokale initiatieven of zij gebruik zouden maken van een dergelijke lening. Die was positief. In de praktijk is er nog geen ervaring met dit soort leningen. Wel heeft Agem verschillende projecten in portefeuille die aangegeven hebben gebruik te willen maken van het fonds. Het risico bestaat dat er onvoldoende gebruik gemaakt wordt van het fonds, het fonds niet doet wat het beoogt of dat het te succesvol is dat er geen budget meer is. Daarom zijn er tussentijdse evaluaties, zodat zo nodig kan worden bijgestuurd en/of bijgestort. Sinds de start van het fonds in juli 2021 zijn er aan 8 projecten een lening toegekend en zitten er nog 12 aanvragen in de beoordeling.

c) Het is niet zeker dat de aanvragen voor projecten uit onze gemeente komen

Het fonds werkt regionaal, dus voor de deelnemende gemeenten in de Achterhoek, er worden projecten gefinancierd die uit de deelnemende gemeenten in de Achterhoek komen. Het is niet zeker dat er initiatieven uit de onze gemeente ook profiteren van het fonds. Wel kunnen we, als gemeente, initiatieven uit onze eigen gemeente stimuleren en de mogelijkheden van het fonds promoten.

Kosten, baten, dekking

In de meerjarenbegroting is sinds 2019 een krediet van 1.2 miljoen euro beschikbaar (investeringen Lokaal energiefonds). Voor de deelname aan het landelijk ontwikkelfonds is van de gemeente een kleinere bijdrage nodig dan in 2019 voorzien, namelijk maximaal € 500.000,- per gemeente. Voorgesteld wordt dan ook om € 500.000,- van het krediet aan te wenden voor deelname in het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties.

Voorgesteld wordt het resterende deel van het krediet, op dezelfde uitgangspunten, beschikbaar te houden voor andere initiatieven die de energietransitie helpen versnellen en realiseren.

Risicovoorziening

Het risico van het landelijk ontwikkelfonds wordt door Energie Samen geschat op 25%. Het risico is lager doordat het Rijk de eerste verliezen van niet succesvolle projecten dekt en doordat het fonds per fase werkt met opslag per geleend bedrag. De succesvolle projecten voeden het fonds weer en vangen mogelijk afgeboekte oninbare vorderingen op

Uitvoering

Planning

Het streven is om te starten met het fonds in de eerste helft van 2022.

Personeel

n.v.t.

Communicatie/participatie

Zodra het fonds gereed is voor de Achterhoek zal dit breed worden gecommuniceerd. Door het inwerking treden van Ontwikkelfonds Energiecoöperaties in onze regio creëren we een voorziening om de participatie in duurzame energieprojecten te vergroten en om invulling te geven aan onze doelstelling van 50% participatie in dergelijke projecten.

Evaluatie/verantwoording

Omdat het een nieuw instrument is, in de versnelling van de energietransitie, gaan we uit van de verwachting dat dit fonds in een behoefte voorziet en dat we met het fonds lokale initiatieven helpen verder te komen. Om te bezien of het fonds ook daadwerkelijk loopt houden we nauwgezet de vinger aan de pols. Om het jaar is er met Energie Samen en het Groenfonds een formele evaluatie met mogelijkheid tot uitstappen. Daarnaast is er met hen elk jaar een (informeel) gesprek over de samenwerking en voortgang.

Jaarlijks wordt bij de jaarrekening gerapporteerd over de voortgang van het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties.

Bijlagen

1. Fondsdokumentatie Ontwikkelfonds Energiecoöperaties
2. Processchema's Ontwikkelfonds Energiecoöperaties

Burgemeester en wethouders,

Marijke Verstappen

Otwin van Dijk

Secretaris

Burgemeester

Raadsvergadering d.d.

- conform voorstel
- zonder hoofdelijke stemming
- met algemene stemmen
-stemmen voor.....stemmen tegen
- aangenomen

- aangenomen met amendement.....
- aangehouden
- verworpen
- ter vergadering uitgereikt bij agendapunt
- in handen van B&W gesteld
- opmerkingen/toezeggingen.....
-

Raadsvergadering d.d. 24 november 2021

De raad van de gemeente Oude IJsselstreek,

overwegende dat

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 25 november 2021

gelet op het bepaalde in de

BESLUIT:

Aldus besloten door de raad van de gemeente Oude IJsselstreek in zijn openbare vergadering van 24 november 2021

De griffier,

de voorzitter,

M.B.J. Looman

O.E.T. van Dijk